

מעדני אשר

גיליון שכ"ב
(שנה ז')
פרשת בהעלותך תשי"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

מדוע היה צריכים מדרגות כדי להדליק המנורה הרי אדם הוא בגובה של המנורה?

בפרשתן ח' ב' בהעלותך את הנרות וכו'.

וברש"י בשם הספרי מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב.

וכן איתא במשנה תמיד פרק ג' משנה ט' אבן היתה לפני המנורה ובה שלש מעלות.

יש להקשות: מדוע היה צריך מעלה כדי להדליק את המנורה, הרי המנורה היתה גבוהה י"ח טפחים כמבואר בגמ' מנחות כ"ח ע"ב א"כ אדם שגבוה יותר, שהרי כתבו התוס' עירובין מ"ח ע"מ א' ד"ה גופן, וכן ביומא ל"א ע"מ א' ד"ה אמה וכן בפסחים ק"ט ע"מ א' תורה ברום ובחגיגה י"א ע"א תורה ברום ג' אמות שאי אפשר לומר שגבהו של אדם מראשו ועד רגליו אינו אלא י"ח טפחים, דא"כ גבי היזק ראייה דבעי ארבע אמות בבא בתרא ב' ע"ב למה לי כולי האי, אלא בעל כרחך צריך אתה לומר דעד כתפיו בלבד הוא שלש אמות, ואע"פ שאין צוארו וראשו מחזיק אמה, כיון דאפיקתיה משלש אמות אוקמה אארבע אמות, א"כ כיון דגבהה של מנורה היתה מגעת עד כתפיו של הכהן מן הארץ, למה היה צריך להגביה עצמו מן הארץ ולעלות למקום גבוה, הלא בקל היה יכול להטיב הנרות בלי שיגביה עצמו מן הארץ, כשמגביה ידיו מעט למעלה מכתפיו, כיון שכל הצואר והראש היה למעלה מגבהה של המנורה, ואי אפשר לומר דהמנורה לא היתה עומדת על הארץ אלא על גבי מקום גבוה דהא ליתא, דהא בקרא מפורש דהיתה עומדת על ירך המשכן דהיינו על הארץ, כך מקשה בבאר שבע על מסכת תמיד ל' ע"מ ב', וכן הטורי זהב בספרו דברי דוד בפרשתו, וכן בשפתי חכמים בפרשתו, וכן בספר הדרש והעיון בפרשתו.

איכא כמה תרוצים:

- א. לפי שהטפחים של בית המקדש היו שוחקות, א"כ י"ח טפחים של מנורה היו כמו כ"ד טפחים אחרים, וא"כ היה גובהה של מנורה כמו קומתו של אדם, ואהרן היה צריך להביט למנורה כדי להטיב את הנרות לכך היה צריך לו מעלה, כך תירץ בספר דברי דוד לטורי זהב בפרשתו, עיין בבאר שבע בתמיד שדן באריכות בזה.
- ב. מה בכך שהיה האדם גבוה יותר קצת מן המנורה, הא אפילו אם גבוה יותר מהמנורה, גם כן צריך מעלה כדי שיהא נוח טפי להשתמש שם, כך תירץ בספר דברי דוד לטורי זהב בפרשתו.
- ג. אטו כל הכהנים שוים בגובה הלא אפשר שיהיה כהן קצר הקומה קצת על כן צריך להיות שם מעלה שיוכל להשתמש בריוח כל כהן במנורה, כך תירץ בספר דברי דוד לטורי זהב בפרשתו.

איך היה משה רבינו כשר לשיר במקדש הא היה יותר מבן חמישים ופסול לשיר במקדש?

בפרשתן ח' כ"ד זאת אשר ללוים וגו' ומבן חמישים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד.

וברש"י ולא יעבד עוד עבודת משא בכתף, אבל חוזר הוא לנעילת שערים "ולשיר" ולטעון עגלות.

וברמב"ן שם תמה עליו: דבספרי בהעלותך ס"ג לא אמרו אלא מגיד שחוזר לנעילת שערים ולעבודת בני גרשון, ולא אמרו שחוזר לשיר.

איתא בגמ' ערכין י"א ע"א מניין לעיקר שירה מן התורה חנניא בן אחי רבי יהושע אמר, מהכא שמות י"ט משה ידבר והאלהים יענו בקול.

ופירש רש"י ז"ל שהיה מצווהו לשורר מפני שלוי היה.

יש להקשות: לשיטת הרמב"ן הא במדבר היו הלוים נפסלים בשנים והיינו מבן חמישים שנה ומשה רבינו היה בן פ' שנה כשהוציא את ישראל ממצרים, וא"כ איך אמרין שציוהו לשורר מפני שלוי היה, ובשלמא רש"י לשיטתו אתי שפיר אבל להרמב"ן קשה, כך מקשה הרא"ם פרשת שמות וכן בשול"ת חתם סופר אורח חיים סימן י"ג, וכן בספר מקדש דוד קדשים סימן י', וכן בהגהות חשק שלמה חולין כ"ד ע"ב, וכן בהגהות פורת יוסף חולין כ"ד, וכן במשך חכמה בפרשתו, וכן בשול"ת צפנת פנח סימן ג"ח.

איכא כמה תרוצים:

- א. הא דשנים פוסל בלוים, זה רק בשירה בכלי, אבל בשיר בפה, אינו פוסל שנים, לפי הנ"ל אתי שפיר דמשה היה שר בפה, כך תירץ במשך חכמה.
- ב. משה ואהרן שנתמנו ע"י הקב"ה בעצמו לא היה בכלל הפסול הזה, כך תירץ באמבואה דספרא על הספרי.
- ג. אם נאמר דפסול של זקן הוא בגלל חולשת כוחו, א"כ לגבי משה רבינו שהתורה העידה שלא נס ליחה עד פטירתו, ליכא חסרון של בן חמישים ומעלה, כך תירץ בפרדס יוסף בפרשתו לידדי הגאון רבי דוד אברהם מנדלבוים שליט"א.
- ד. ע"פ מה שמביא הגליון הש"ס שבת פ"ט ע"ב בשם מהר"א באסון דגר שנתגייר כיון דקטן שנוול דמי, מונים לו כ' שנה מאז שנתגייר, לגבי הדין דאין בית דין של מעלה מענישים לפחות מל' שנים, לפי זה אתי שפיר דכיון דבעת מתן תורה היו בני ישראל בגדר גר שנתגייר קטן שנוול דמי הוא כאילו משה לא היה בן פ' שנה ממש, כך כתב בספר נחלת יעקב יהושע, אפשר הרבה לדון בזה הגר שנתגייר קטן שנוול דמי הוא ממש קטן ונפק"מ "שאינו נעשה בר מצוה רק אחר י"ג שנים של הגירות" ויכול לומר שלא עשאני גוי" וימלים אותו ביום השמיני" והארכתו בזה בספרי מעדני אשר פרשת לך לך תשס"ז, וכן האם בגירות של מתן תורה אם שייך לומר קטן שנוול דמי, עיין בספר מעדני אשר חלק ד' פרשת וישב.
- ה. הרמב"ן יסבור בקולו של משה כמו שכתב בשיטה מקובצת דהיינו שיאמר לאחרים לשיר ולא כמו שפירש רש"י, מעדני אשר.

גליון זה נודב
לעילוי נשמת

הרב אברהם ברוך בן הרב גדליה ז"ל

נלב"ע ח"י סיון ת.ג.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידינו הנדיב הנכבד

הרב גדליה מרדכי שטרן שליט"א ירושלים

נה נספת אדם

נה נספת אדם

האם אהרן הכהן לא היה מחויב להדליק את המנורה שמשבחים

אותו שקיים מצות ההדלקה?

בפרשתן ח' ג' ויעש כן אהרן.

וברש"י בשם הספרי להגיד שבחו של אהרן שלא שינה

יש להקשות: איזה שבח זה לאהרון שלא שינה מה שהקב"ה אמר לו, וכי מה הרבותא שאהרן עשה רצון הבורא, כך מקשה בפנים יפות בפרשתן, וכן החתם סופר בדרשות חלק ב' ע"מ שצ"ד, וכן החיד"א בספרו נחל קדומים, וכן האמרי אמת מגור מובא בלקוטי יהודה בפרשתן, וכן בחנוכת התורה, וכן בנועם אלימלך, וכן באגרא דכלה.

איכא כמה תרוצים:

א. אע"ג דהדלקה כשירה בזר, מ"מ אהרן עשה זאת בעצמו לחשיבות המצוה, וזה המעלה שלא שינה, ואפילו ביום הראשון שמתו בניו, ומדרך האבל שלא להדליק נרות כדאיתא במדרש רבה איכה א' א' מלך בשר ודם אבל מכבה פנסיו, מ"מ הוא הדליק, ונהי שנצטוו אהרן ומן המקדש לא יצא שלא יחלל עבודתו ושלא להניחה מפני אבלו, מ"מ הדלקת נרות שלא היתה מוטלת עליו כי כשירה בזר ולא היה מחויב להדליק ביום ההוא ואפילו הכי לא שינה, כך כתב החתם סופר בדרשות חלק ב' ע"מ שצ"ד, וכן כתב החיד"א בספרו נחל קדומים, וכן כתב בכלי יקר במדבר פרק ח', וכן כתב האמרי אמת מגור מובא בלקוטי יהודה בפרשתן.

ב. החידוש הוא דאע"פ שאהרן היה גבוה ולא הוצרך לעמוד על המעלה, מ"מ כדי שלא לשנות לדורות הוא עמד על המעלה וזהו שבחו שלא שינה, כך כתב במהרי"ל דסקין בפרשתן.

מעדני אשר: בפנים יפות חולק על זה שהוא סובר שאהרן היה צריך לעלות על המעלות בשעת הדלקה, ע"פ מה דאיתא בגמ' סוטה ל"ח ע"א במקדש היו נושאים כפיהם למעלה מראשיהם חוץ מכה"ג שאין מגביה ידיו למעלה מן הציץ, ואף לפמ"ש התוס' דג' אמות הם חוץ מהראש, מ"מ אי אפשר לצמצם שיהיה ידיו למטה מן הציץ.

ג. ע"פ מה דאיתא בספר חסידים שהיה צדיק אחד דבוק מאוד בדביקות נפלא להשי", והבריות לא היו יודעים ערכו הנפלא, ועשאוהו לשמש בבית הכנסת והיה ממלא הנרות של בית הכנסת שמו, ומחשבתו היה משוטט באהבת יוצרו, והיה שופך השמן אצל הכלים מבלי הודע עד שחשבוהו למשוגע, עד שחכם העיר הרגיש שזה מגודל דביקותו, ואמר להם שאותו השמש יהיה לחכם במקומו, והוא יהיה לשמש תחתיו, והנה תתבונן מזה כי יש צדיקים אשר לגודל דביקותם בקונם, מתבטל הרגש גופם ואינם יודעים לאמן ידם במעשה מורגש בעשיה, הגם שהוא דבוק בקונו, עם כל זה יפעול בגופו במעשה מורגש מבלי שינוי, והנה כוונת הדלקת המנורה בבית המקדש הוא כוונת עצומות לייחד כל המאורות, והנה אהרן קדוש ה' כיוון כל הכוונות האלה בדביקות נפלא, ואף על פי כן לא נתבטלו הרגשותיו ונתן השמן בהמנורה ולא נשפך לחוץ, וזה שאמרו רז"ל להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, היינו שלא עשה כמעשה דאותו חסיד, הגם שהדליק עם כל הכוונות הנוראות בדביקות נפלאות, ומה יונעם לזה פירוש הפסוק ויעש כן אהרן היינו שלא שינה כלל הן במעשה הגופני הן ברוחני, ומפרש מה עשה, אל מול פני המנורה העלה נרותיה, ולא שפך לחוץ וגם במעשה הרוחני לא החסיר הכוונה בדביקות, כאשר צוה ה' את משה, כך כתב באגרא דכלה בפרשתן.

וכן כתב בישיבת ישראל בפרשתן: אילו היה הקב"ה מטיל מצוה זו על רבי לוי יצחק מברדיטשוב היה שובר את המנורה ושופך את השמן מרוב התלהבות.

ד. הקב"ה אמר לו אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ולא הקפיד על ההעלאה שתהיה מול פני המנורה כי אם על ההארה לבד הקפיד שתהיה מול פני המנורה ולא הקפיד על ההעלאה, ואהרן הוסיף ועשה אפילו ההעלאה מול פני המנורה כמו שנאמר אל מול פני המנורה העלה נרותיה, כך כתב בכלי יקר בפרשתן.

ה. אף על פי שנתעלה אהרן במעלה העליונה להיות הכהן מאחיו לא שינה את דרכו בקודש ונשאר כמקודם מעורב עם הבריות, יושב בתוך העם, מביא שלום בין איש לרעהו ומשירי שלום ואהבה בין איש לאשתו, בא בין הבריות ומשוחח עמם ומקרבים למצוות, וזה שלא שינה, שלא שינה את עצמו, כך כתב הרה"ק רבי מאיר מפרימישלען.

ו. דרך האדם כשעושה מצוה פעם ראשונה עושה את זה בכזה התלהבות, אבל כמה שיותר פעמים הוא עושה את המצוה פחות מתלהב באהרן הכהן היה המעלה כמה פעמים שהדליק לא שינה מההתלהבות עשה את זה באותו התלהבות, וזה הכונה שלא שינה את ההתלהבות והשמחה, וכמו שהיה בפעם הראשון היה בפעם השני והשלישי וכן הלאה, כך כתב בשפת אמת.

ז. הדלקת נרות וקטורת היה בפעם אחד כמו שכתוב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה וגו' וקטורת מעשרת כמו שאמרו בגמ' יומא כ"ז והדלקת נרות מחכמת בתורה כמו שכתוב כי נר מצוה ותורה אור, וא"כ היא ליה לאהרן להדר גם אקטורת לזה שיבח הכתוב שלא שינה מעבודת הדלקה לעבודת הקטורת הגם שעל ידי זה לא יזכה לעושר, כך כתב בתקון משה בפרשתן בשם החתם סופר.

ח. היה צריך זהירות יתירה מפני שנטמאה המנורה באהל בשעת מיתת נדב ולא מיבעיא אם נטמאת הפתילה והיה צריך להדליק בפתילות ארוכות ולא ע"י קינסא, כדאיתא בגמ' שבת כ"ב והיה צריך להסב ראשי הפתילות אל צד נר המערבי, דכתיב אל מול פני המנורה והיה צריך לעשות פשוטי כלי עץ, ואפילו לפמ"ש שלא נטמאה הפתילה מ"מ צריך זהירות גדול שלא ליגע במנורה עצמה, והיינו שבחו של אהרן שלא שינה והעלה אל מול פני המנורה, ונזהר מנגיעה כך כתב בפנים יפות בפרשתן.

ט. ע"פ מה דאיתא בגמ' שבת קי"ט ע"ב וכן חגיגה י"ד ע"א, וכן גיטין מ"ג ע"א על הפסוק "והמכשלה הזאת תחת ידך אלו דברי תורה שאין אדם עומד עליהם אלא א"כ נכשל בהם, ועל זה התפלל דוד המלך "דרך שקר הסר ממני ותורתך חנני" תהילים קי"ט כ"ט היינו שלא יצטרך לבא על האמת ע"י מכשול אלא ותורתך חנני, וזה מגיד הכתוב שהיה שבחו של אהרן שלא שינה אפילו בפעם הראשון לא נכשל בזה, כך כתב בספר זכרון זאת לחוה מלובלין.

י. אהרן הכהן ברוב ענוותנותו חשב בעצמו שאין הוא ראוי ליעשות עבודה הקדושה כזו כהדלקת המנורה לפני השי"ת אשר קשורה בעניינים גבוהים וסודות עליונים עד שאפילו משה רבינו נתקשה בעשייתו עד שהקב"ה הראה באצבע ובכל פעם שהלך להדליק המנורה היה חרד ונרתע ונשבר לבו בקרבו וכי ראוי להתקרב לעבודה קדושה כזו, וזה שאמר הספרי ויעש כן אהרן וגו' כאשר ציוה ה' את משה להגיד שבחו של אהרן שלא שינה שכל מה שהדליק את המנורה היה רק כדי שלא לשנות מציווי השי"ת דאל"כ היה נמנע מרוב ענוותנותו, כך כתב הדברי יציב בספר שפע חיים ליקוטי תורה על הפרשיות חלק י"ז פרשת בעלותך.

מעדני אשר: לפי כמה מהתרוצים מתורץ נמי הקושיא מה שהקשה החיד"א ועוד אחרונים מדוע רק כאן השמענו הפסוק שאהרן לא שינה.

מדוע רק להטבת הנרות היו צריכים מדרגות

ולא להדלקת המנורה?

יש להקשות: מדוע כתב רש"י שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב, ומדוע לא כתב שעליה מדליק את המנורה, כך מקשה בפנים יפות בפרשתו, וכן בבאר שבע תמיד ל' ע"ב, וכן בספרו צידה לדרך בפרשתו.

איכא כמה תרוצים

א. משום דבאמת לא היה צריך לעלות בשעת הדלקה שהרי היה יכול להגביה את ידיו למעלה מראשו ולהדליק, אבל הטבה שהיה צריך לנקות השמן והאפר שלא ישאר אפילו משהו, כדכתיב ויקרא כז, ד על המנורה הטהורה על טהרה של מנורה, וע"ז צריך עיון היטב היה צריך לעלות על המעלות לנקות אותם היטב היטב, כך תירץ בפנים יפות בפרשתו, וכן בבאר שבע תמיד ל' ע"ב מביא תרוץ כזה בשם מפרשים, וכן בספרו צידה לדרך בפרשתו.

אבל בבאר שבע תמה על תרוץ זה: וז"ל ואני אומר שטעה בדבר משנה, ואשתמיטתיה גמרא ערוכה שבת כב, ב דקא מתיב רב ששת מהא דתניא מחוץ לפרוכת העדות יערוך כו', מאי עדות אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסיים, והא הכא כיון דקביעי נרות לאו סגי דלא משקל קינסא ואדלוקי, קשיא בין למ"ד משום בזיון מצוה ובין למ"ד משום אכחושי מצוה, תרגמה רב פפא בפתילות ארוכות, הרי קמן מבואר דלא היה יכול להדליק על ידי מקל ונר בראשו אלא מיניה וביה.

וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות תמידין ומוספין הלכה י"ד וז"ל וכיצד מדליקו מושך הפתילה עד שמדליקה ומחזירה, לפי שהנרות קבועין במנורה ואינו יכול להדליק בנר אחר משום בזיון מצוה, א"כ איך כתבו שאפשר להדליק ע"י מקל ונר בראשו

ובש"ת שער אפרים סימן מ' תמה על הבאר שבע וז"ל נפלאה בעיני שכתב שטעה בדבר משנה ואשתמיטתיה גמרא ערוכה, ונהפוך הוא דאשתמיטתיה מיניה סוף הגמ' הנ"ל, וגם מ"ש התוס' בהדיא ד"ה מאי הוי עלה וז"ל הגמ' תרגומא רב פפא בפתילות ארוכות סוף סוף למ"ד משום אכחושי מצוה קשיא מאי הוי עלה אמר רב הונא בר"י חזינא אי הדלקה עושה מצוה מדליקין מנר לנר ואי הנחה עושה מצוה אין מדליקין מנר לנר וכתבו התוס' דהלכה כשמואל דהא רבא עבד כוותיה ואם כן קינסא נמי שרי, וכתבו בשם ר"ב דמבעי ליה אליבא דשמואל דהלכתא כוותיה אי שרי בקינסא ומסיק דלשמואל אפי' בקינסא שרי גבי נר חנוכה וא"כ ה"ה במנורה וכ"כ הרא"ש בשם ס' התרומות דמתיר אפילו בקינסא משום דמ"ד משום אכחושי מצוה עמד בקושי' ופליגי בבזיון מצוה והלכתא כשמואל ואם כן ה"ה גבי נרות ב"ה אין אנו צריכין להעמיד בפתילות ארוכות רק על ידי קינסא ומקל אליבא דשמואל כי תירוץ של רב פפא הוא אליבא דרב ואם כן יפה תירוץ הנ"ל על רש"י, ואדרבה להרב בעל צידה לדרך אישתמיטתיה מיניה הגמ' ערוכה ותוס' והרא"ש הנ"ל, והרמב"ם שכתב בפ' ג' מהל' תמידין דמדליק על ידי פתילות ארוכות לפי שאזיל בשיטת הר"ף דמדליק משרגא לשרגא אבל לא על ידי קינסא וכ"כ הרא"ש בשם הר"ף.

ב. להכי נקט ומטיב ולא נקט והדליק, משום שהיה צריך להטיב הנרות ברישא ואחר כך היה עושה הדלקה.

מה היה הטענה של הטמאים למה נגרע וכי לא ידעו שהם

טמאים ואסור להם לאכול בקדשים?

בפרשתן ט ו והי אנושים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' ויאמרו האנשים ההמה למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'.

יש להקשות: מה זה נטרעמו ובאו בגלוי פנים אל משה רבינו ע"ה ואמרו לו למה נגרע לבלתי הקריב כו' וכי לא היו יודעים שטמאי מת אסורין בקדשים עד שהוצרך משה רבינו ע"ה לשאול מהשם על שאלתם, כך מקשה הריטב"א סוכה כ"ה ע"מ א', וכן במאירי פסחים ע"ט ע"א, וכן באור החיים הקדוש בפרשתו, וכן בערוך לנר סוכה כ"ה, וכן מקשה בש"ת שואל ומשיב מהדורה א' חלק א' סימן ש"ו.

איכא כמה תרוצים:

א. אולי כי לצד שנטמאו ברשותו יתברך בין למאן דאמר טמאי מת מצוה בין למאן דאמר נושאי ארונו של יוסף חשבו כי ידון ה' אותם כטהורים, וכשם שמצינו בגמ' פסחים ע"ז א' שיתרצה ה' עשות הפסח בטומאה בציבור, לזה טענו למה נגרע, וכי בשביל שעשו מצוה יהיו נגרעים מקרבן פסח, כך תירץ באור החיים הקדוש בפרשתו.

ב. טענתם היה שיעשו לפסח תשלומין כחגיגה שיש לה תשלומין כל שבעה כמו שאמרו בגמ' חגיגה ט' א' חוגג והולך כל הרגל, כמו כן יצו ה' להם שיעשו פסח למחר, והוא מאמר במועדו שהוא מועד הפסח, ואולי כי לזה דקדק הכתוב לומר ביום ההוא פירוש לדברי האומר יום ז' של טומאתם היה לזה באו ביום ההוא כדי שיאמר להם לעשותו תשלומין למחר, כך תירץ באור החיים הקדוש בפרשתו.

ולדרך זה אנו מרויחים טעם שה' אמר מצוה זו של פסח שני אחר ששאלו האנשים ההמה: לומר שהגם שיהיו טהורים בתוך ימי הפסח כנדון שלפנינו אף על פי כן אין לו תשלומין לעשותו בז' ימי הפסח כחגיגה אלא בחודש הב', כך כתב באור החיים הקדוש בפרשתו.

ג. כיון שהיה יום ז' לטומאתם טוענים שיכולין לשחוט עליהם פסחיהם כדרך ששוחטין וזורקין על טמא שרץ כיון שהם נטהרים לערב ואין להם טומאה אלא ביום ההוא, והוא מאמר ביום ההוא, כך תירץ באור החיים הקדוש בפרשתו, ותרוץ זה כבר קדים בריטב"א סוכה כ"ה, וכן במאירי פסחים ע"ט ע"א.

ד. ע"פ מה דחידש הסמ"ג עשין רכ"ד דמשה רבינו גזר על הזאה של להזות על טמא בשבת, ומשום שהיה ערב פסח בשבת לפי חשבון עשרה עטרות א"כ מפני כך לא יכלו להזות ביומו, והוספתי נופך על דבריו ויובן לשון למה נגרע, פירוש למה תעמוד דברי גזירתך שלא להזות על טמא במקום כרת, והקב"ה השיב לעשות פסח שני ויעמוד דבריו במקום כרת ומכ"ש למ"ד פסחים צ"ג ע"א שני תשלומים דראשון, כך כתב בש"ת חתם סופר אורח חיים סימן קמ"א.

ה. ע"פ מה שכתב התוס' כתובות ק"ג ע"ב דרבינו חיים הכהן אמר אם היה כשמת רבינו תם היה מתעסק עמו דצדיקים אינם מטמאים, וזה מה שטענו אנחנו טמאים לנפש אדם רצה לומר לנפש צדיק דאפילו חלק אדמה נתהפך לנפש, ומבואר בגמ' דנושאי ארונו של יוסף היה, וא"כ למה נגרע לבלתי הקריב קרבן ה', כך כתב בפני מבין בפרשתו.

מכתבים למערכת

מדוע יש מקומות שנהגו לישא כפים רק בימים טובים הרי מבטל מצוה של נשיאת כפים
מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא ברמ"א אור"ח סימן קכ"ח דיש מקומות שנהגו שאין נושאים כפים אלא ביו"ט, דיש להקשות למה יש מקומות שנהגים שאין הכהנים נושאים כפיהן בכל יום, הרי הוא מבטל מצות עשה, ואע"פ שאין עוברים אלא א"כ קראו לכהנים, מ"מ מדוע מבטלים בלא סיבה בכל יום מצות שיש בה שלש עשין, ותרצתם בשבעה אופנים.

מדוע יש מקומות שנהגים לומר תודה לכהנים
וכי צריכים להודות להם שקיימו מצוה המוטלת עליהם
מה שהקשתם על המנהג הנפוץ בארץ ישראל ובהרבה ארצות שבתפוצות, שכשהכהנים יורדים מן הדוכן, אחרי שסיימו את ברכת כהנים, מודה להם הציבור על ברכתם ב"יישר כח" והקשו האחרונים וכי צריך להודות לכהנים על שקיימו מצוה נשגבה שבתורה, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חסידו מחזיקי הדת
נראה לומר עוד טעם, ע"פ מה דאיתא בווהר מובא במגן אברהם הלכות נשיאת כפים דאם הכהן יש לו שונא אחד לא יברך נשיאת כפים, והנה בחוץ לארץ שכיחי שנאה ע"פ מה דאיתא בגמ' נדרים כ"ב ונתן ה' שם לב רגז היינו בחוץ לארץ, וכיון דשכיחי דכועסים זה על זה ואז הויה סכנה לברך על כן ביטלו נשיאת כפים בחוץ לארץ, משא"כ בארץ ישראל נוחין זה לזה.

הגאון רבי יעקב שלום ארנפלד שליט"א ראש כולל צאנז נתניה
נראה לתרץ ע"פ מה שכתב החרדים דישראל המתברך מקיים גם מצות עשה כשהכהן נושא כפיו, א"כ אמירת ישר כח שזיכה את ישראל בקיום המצוה.

הרב מיכאל ברוך הכהן קופר שליט"א ישיבת מדר ירושלים
נראה לציין עוד כמה טעמים המובא בפוסקים או ההפלאה בהגהותיו על ש"ע אבה"ע נתיבות לשבת ג' א כתב כיון שמעלין מדוכן ליוחסין משום דאי לאו כהן הוא כולי האי לא מחציף נפשיה, לכן דווקא ביו"ט כאשר הרבה מצויים בבית הכנסת או יש חוקה דלא מחציף, בו בשו"ת ארץ צבי חלק א' סימן ל' מחדש על פי הגמ' עירובין ס"ה יכולני לפטור כל העולם מדין תפילה משום שכורת ולא מדין ושכור פטור מן התפילה, וכן הכהנים אסור בנשיאת כפים, וכיון דעיקר שכרות הגלות הוא תחמת לבבול הדעת, אבל ביו"ט שהוא זמן שמחה כאלו פג ינם, ועיין בשו"ת בנין שלמה סימן י' עוד טעם.

הרה"ג רבי דוד פרידמן שליט"א ר"מ בישיבת בעלזא ירושלים, ור"מ בביהמ"ד בעלזא בית שמש
הרה"ג רבי פנחס מנחם דאוויד שליט"א ירושלים מח"ס דברי פנחס
הרב שלמה איילברט שליט"א קרית גת
נראה לתרץ דלכן אומרים להם תודה אחר ברכת כהנים, כדי שיברכו אותם עוד הפעם, בברכה ברובים תהיו, וכן מביאים תרוץ זה בשם השפת אמת.

מדוע בברכת התורה מברכים שלש ברכות מה שלא מצאנו בשאר מצוות
מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' ברכות י"א ע"ב דמברכים כל יום ג' ברכות על התורה, אחד אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה, השני והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפנינו, השלישי אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, דיש להקשות מדוע בברכת התורה מברכים שלש ברכות מה שלא מצאנו בשאר מצוות, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרב מאיר אליהו אדלר שליט"א אנטוורפן
הרב יוסף דויטש שליט"א כולל תורה וחסד בני ברק
יש להעיר מה השייכות בין מה שהוא חייב, להחזיק טובה הנובעת ממידת הכרת הטוב, וכשם שאין לשאול למה עני המחזיר על הפתחים אומר תודה הלא הנותן מחויב ליתן מן הדין שאסור להעלים עין מהצדקה א"כ ה"ה כאן, ויש ל' סמך לדברים מהיוצרות של שבוועת בעשרת הדברות בכבוד את אביך שמונה שם כל הטובות שההורים עושים לבניהם וחד מנייהו שמלו אותך ואין לך חיוב גדול מזה שהאב חייב למול את בנו מדאורייתא דביום השמיני ימול בשר ערלתו.

הרב ישראל ברוך שליט"א ירושלים
נראה לציין חידוש מה שכתב בענין זה הלבוש אורח חיים סימן מ"ז ס"ו ו"ל נראה לי שזה הטעם נכון למנהגינו שאנו מברכין בכל בקר שתי ברכות על התורה, כדי שתהא אחת נחשבת לברכה אחרונה על הלימוד שלמד אתמול שלא היה יכול לברכה קודם לכן עד שיישן בניתים, והיו השינה הפסק והיו שפיר אחריה, ואין לומר שהיה יכול לברכה כשהפסיק ללמוד אתמול כשהלך לישן, דהא חייב להגות בה אפילו במשנתו עד שישתקע בשינה, וא"כ אין לו עת אחר לברכה עד הבקר כשיעור משנתו, והברכה השנייה היא נחשבת לברכה ראשונה על מה שלמד היום שבא, והערב נא וכי אנו מתפללים שיערב בפנינו כל מה שלמדנו אתמול, ולא תשכח ממנו נעימות טעמה אע"פ שנלמד היום יותר וטעמים אחרים.

הרב אלימלך בלום שליט"א קרית צאנז נתניה
הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל אסטמאר ירושלים
הבה"ח יקותיאל יהודה הלברשטם נ"ו ישיבת צאנז ירושלים
הבה"ח ישראל מרדכי קנאפלער נ"ו ישיבת צאנז ירושלים
נראה לציין מה שתרין בספר אמרי אפרים הובא בספר ארחות חיים חלק ב' ע"פ מה שכתב הוזהר שהכהן צריך לברך באהבה וע"י זה הוא מעורר רחמים למעלה, ואם אינו יכול לברך באהבה לא ישא את כפיו, לפי זה מתורץ שאמירת יישר כח היא לא על עצם הברכה, אלא על שבירך באהבה.

אוד מותר לכהנים לברך אחר ברכת כהנים שיקיים הקב"ה מה שהבטיח הרי זה בל תוסיף
מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' סוטה ל"ט שהכהנים כשגומרים ברכת כהנים אומרים ריבוננו של עולם עשינו מה שגזרת עלינו, עשה עמנו מה שהבטחתנו, השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל, דיש להקשות איך מותר להם לברך ברכה זו, הרי יש בזה איסור בל תוסיף, כמו דאיתא בגמ' ראש השנה כ"ח ע"ב מנין לכהן שעלה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי כגון ד' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ת"ל לא תוסיף על הדבר הזה, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרה"ג יחיאל יהודה משה דניצגר שליט"א מודיעין עילית
נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא במדרש רבה נשא ו"א ד' מובא ברבינו בחיי אמור להם "אמור" מלא, אמר להם הקב"ה לכהנים לא מפני שאמרתם לכם שתהיו מברכין את ישראל תהיו מברכין אותן באנגריא ובהלות, אלא תהיו מברכין אותן בכונת הלב, לכך נאמר "אמור" מלא, נמצא שהברכה חלה על ישראל על פי מה שהכהנים מברכים באמת ובכונת הלב, וככל שמכוון יותר בברכותיו הרי הברכה חלה יותר, והרי אין שייך לומר בזה חיוב שיוסיף לברך בכונת הלב יותר ויותר, וזה עושה כל כהן כפי רצונו ודרגתו ועל זה אנו אומרים יישר כח על מה שמוסיף כל כהן וכהן לברך יותר ויותר בכונת הלב.

הבה"ח ברוך פישמן נ"ו ירושלים ישיבת אור שמואל
נראה לתרץ ע"פ מה שכתב אבי עזרי דבמוסיף מצוה חדשה צריך לכוין לשם מצות ואם לא אינו עובר, לפי הנ"ל אתי שפיר דכיון דאינו מכוין לשם נשיאת כפים אינו עובר.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
נראה שהטעם הוא כדי שירגיש הכהן שמתחייבים ברכתו ועל ידי זה הוא יברך בשמחה וטוב לב שהוא מחויבי המצוה, וכעין זה אנו רואים שאנו נותנים יישר כח למי שנותן שיעור אגם שהוא מקיים מצות ללמוד וללמד, אלא הטעם הוא שאם הוא רואה שמחשיבים שיעורו אז הוא יישר כח כוחותיו ויכין עם חשק מה שהוא אומר.

כהן שזו לו תלית לנשיאת כפים האם מותר לכסות את ידיו במגבת
מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים בכהן שאינו לו תלית האם יכול לכסות עצמו במגבת או דילמא אינו יכול לכסות במגבת ועדיף שלא יברך ברכת כהנים.

הרב אביגדור שמדרא שליט"א קרית בעלזא בית שמש
נראה לומר עוד טעם ע"פ מה שכתב הכתב סופר בפרשת נשא לפרש מה שכתב רש"י על הפסוק "אמור להם" דהיינו בכונתו ובלב שלם, דהיות שגם הכהנים מפיקים טובה מזה שמברכים את בני ישראל, משום שהמתנות כהונה שלהם מתרבות לכן בא הכתוב לומר שיהיה כונתם לבני ישראל ולא לעצמם, ואולי לפי זה בזמננו שאין נותנים להם מתנות כהונה וממילא כונתם באמת רק לברכינו ועל זה ראוי להודות להם.

הרב יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מחזיקי עולית
השבת כשראיתי שאלה הנ"ל בגליון הלכתי לשאול את הגאון רבי שריה דבליצקי שליט"א ואמר לי שאסור לעשות נשיאת כפים במגבת

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
לביוריים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי אליהו שלום ברקוביץ שליט"א
מנהל רוחני ת"ת בעלזא בית שמש
ומגדולי אנשי החינוך בדורינו
לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח אהרן נ"ו במוז"ט
יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת
מכל יוצאי הלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד
הרב אברהם דייטש שליט"א
קרית צאנז נתניה
יד ימינו של כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א
לעילוי נשמת אביו
הרב יעקב בן הרב יעקב ז"ל
נלב"ע כ"א סיון ת.ג.צ.ב.ה.